

Наименование ТВП: Ольманские болота

© В. Домбровский

Код: BY018

Географические координаты: 51°50' N 27°15' E

Административная принадлежность: Брестская область: Столинский район

Площадь: 93699 га

Критерии: A1, B2, B3

Национальный природоохранный статус: ландшафтны заказнік рэспубліканскага значэння «Альманскія балоты»

Международный природоохранный статус: ТВП міжнароднай значнасці, утворана ў 1998 годзе. Рамсарская тэрыторыя з 2001 г. (крытэрыі 1, 2)

Общее описание:

Альманскія балоты – гэта буйнейшы ў Еўропе комплекс верхавых, пераходных і нізінных балот, які захаваўся да нашых дзён у натуральным стане. На яго тэрыторыі размешчаны ваенны авіяцыйны палігон, які дзейнічае і зараз. Паўднёва-заходняя частка масіву распасціраецца на тэрыторыю Украіны, у сувязі з чым паўднёвая мяжа заказніка праходзіць па дзяржаўнай мяжы. Плошча трансфармаваных земляў (дарогі, тэрыторыі вайсковых пастоў) складаюць не больш за 1% ад усёй плошчы заказніка. Каля 40% тэрыторыі займаюць адкрытыя

балоты, пераважна пераходныя, парослыя разрэджаным трыснягом, мохам і рэдкімі бярозкамі. Сярод балот раскіданы пясчаныя дзюны (ў выглядзе астравоў і працяглых град), парослыя хваёвымі альбо ліставымі лясамі. Увогуле, лясамі, пераважна забалочанымі, пакрыта амаль 50% плошчы заказніка. Акрамя балотных сустракаюцца сухія хвойнікі, пойменныя дубравы і чорнаалешнікі.

Альманскія балоты размешчаны ў міжрэччы правага прытока Прыпяці – ракі Сцвіга і ракі Льва, якая ўпадае ў Сцвігу і ўтварае паўночна-заходнюю мяжу заказніка. Акрамя Львы ў Сцвігу ўпадаюць некалькі старых меліяратыўных каналаў, якія былі пабудаваны яшчэ ў пачатку ХХ стагоддзя. У цяперашні час яны знаходзяцца ў паўразбураным стане, аднак сток вады з балот (асабліва інтэнсіўны вясной) па ім яшчэ працягваецца. Пойма ракі Льва ў межах заказніка вельмі забалочана. У паўночнай частцы комплексу знаходзяцца два возеры – Вялікае і Малое Засоміннае з агульнай плошчай каля 100 гектараў. Астатнія 23 возеры заказніка зусім дробныя – ад 0,5 да 5 гектараў. Альманскія балоты адрозніваюцца ад іншых падобных балотных комплексаў буйнымі памерамі, захаванасцю ў натуральным стане, стабільнасцю гідралагічных умоў.

Акрамя Палескага авіяцыйнага палігона на тэрыторыі заказніка дзейнічае Палескі вайсковы лясгас Міністэрства абароны Рэспублікі Беларусь, а таксама калгас «Рубельскі». Насуперак меркаванням, дзейнасць вайскоўцаў, якая вядзецца на лакальных участках балота, не толькі не прывяла да дэградацыі прыродных супольнасцей, а наадварот, абумовіла абмежаванне гаспадарчай дзейнасці, у асаблівасці, гідрамеліярацыі, што дазволіла захаваць гэты балотны масіў у натуральным стане. Акрамя вайсковай дзейнасці на тэрыторыі заказніка ажыццяўляецца рэгламентаванае лесакарыстанне, дазволена паляванне і рыбная лоўля, праводзіцца нарыхтоўка вялікай колькасці грыбоў і ягад.

На тэрыторыі ўгоддзя выяўлена 687 відаў раслін, 12 з якіх занесены ў Чырвоную кнігу Беларусі.

Основные биотопы:

лясы – 50%, балота – 40% (пераважна пераходнага тыпа), рэчышчы і іх узбярэжжы – 5%, іншыя землі – 5%.

Птицы:

Арнітафауна Альманскіх балот прадстаўлена 151 відам птушак, 25 з іх

занесены ў Чырвоную кнігу Беларусі.

Найбольшае значэнне Альманскія балоты маюць для захавання самай вяікай у Беларусі гнездавой групіроўкі вялікага арляца *Aquila clanga*. Акрамя таго тут у значнай колькасці гняздзяцца вялікі грыцук *Limosa limosa*, вялікі кулён *Numenius arquata*. Альманскія балоты гэта месца гнездавання больш чым 100 пар шэрых журавоў *Grus grus*.

Альманскія балоты забяспечваюць існаванне значнай часткі (10-20%) беларускай папуляцыі барадатай кугакаўкі *Strix nebulosa*, гняздуецца тут і глушэц *Tetrao urogallus*, палеская папуляцыя якога зараз знаходзіцца ў прыгнечаным становішчы.

Другие группы животных:

На тэрыторыі заказніка сустракаецца 26 відаў млекакормячых, 3 з якіх занесены ў Чырвоную кнігу Беларусі. Да нядаўняга часу тут яшчэ адзначалася еўрапейская норка *Mustela lutreola* – від, які знаходзіцца ў Еўропе пад пагрозай глабальнага знікнення. Поймы рэк Ствіга і Льва падтрымліваюць існаванне адной з буйнейшых папуляцый выдры *Lutra lutra*.

Состояние редких видов птиц:

Виды	Статус	Количество	Год/период оценки	Точность оценки	Тренды	Критерий ТВП
Выпь большая <i>Botaurus stellaris</i>	гн	15-20 с	2007	Э		
Черный аист <i>Ciconia nigra</i>	гн	10-20 п	2005-2010	Э	↓	B2
Орлан-белохвост <i>Haliaeetus albicilla</i>	гн	1-2 п	2008	Т		
Змееяд <i>Circaetus gallicus</i>	гн	10-20 п	2008	Э	↓	B2
Лунь полевой <i>Circus cyaneus</i>	гн	1 п	2005-2007	Т		

Виды	Статус	Количество	Год/период оценки	Точность оценки	Тренды	Критерий ТВП
Малый подорлик <i>Aquila pomarina</i>	гн	1-3 п	2008	Э		
Подорлик большой <i>Aquila clanga</i>	гн	18-20 п	2008	Т		A1
Чеглок <i>Falco subbuteo</i>	гн	20-30 п	2005-2010	Э	↔	
Коростель <i>Crex crex</i>	гн	50-100 с	2005-2010	Э		
Журавль серый <i>Grus grus</i>	гн	> 100 п	2005-2010	Э	↔	B2
Дупель <i>Gallinago media</i>	гн	20 с	2005	П		A1
Веретенник большой <i>Limosa limosa</i>	гн	20-50 п	2005-2007	Э		A1
Кроншнеп большой <i>Numenius arquata</i>	гн	5-10 п	2005-2010	Э	↓	B2
Улит большой <i>Tringa nebularia</i>	гн	30-80 п	2005-2010	Э		
Филин <i>Bubo bubo</i>	гн	5-7 п	2005	Э		B2
Сыч воробьиный <i>Glaucidium passerinum</i>	гн	1-2 п	2005-2010	П		
Неясыть бородатая <i>Strix nebulosa</i>	гн	20-40 п	2007	Э		

Виды	Статус	Количество	Год/период оценки	Точность оценки	Тренды	Критерий ТВП
Неясыть серая <i>Strix aluco</i>	гн	100 п	2005	Э		В3
Сова болотная <i>Asio flammeus</i>	гн	1-2 п	2005-2010	П		
Обыкновенный зимородок <i>Alcedo atthis</i>	гн	10-20 п	2007	Э		
Дятел зеленый <i>Picus viridis</i>	гн	2-4 п	2007	П		
Дятел белоспинный <i>Dendrocopos leucotos</i>	гн	50-100 п	2005-2010	Э		
Дятел трехпалый <i>Picoides tridactylus</i>	гн	50-100 п	2005-2010	Э		
Камышовка вертлявая <i>Acrocephalus paludicola</i>	гн	0-150 с	2005-2010	Э		А1
Лазоревка белая <i>Cyanistes cyanus</i>	гн	+	2005-2010	П		

Другие редкие и находящиеся под угрозой исчезновения виды:

Звяры: рысь *Felislynx*, барсук *Melesmeles*, арэшнікавая соня *Muscardinus avellanarius*.

Рэптыліі: балотная чарапаха *Emysorbicularis*, мядзянка *Coronellaaustrica*.

Насякомыя: рашэцісты жужаль *Carabuscancellatus*, жужаль фіялетаваы *Carabus violaceus*, шчыгрынавы жужаль *Carabuscoriaceus*, бронзовы красотел *Calosoma inquisitor*,

тарфянікавая жаўтушка *Coliaspalaeno*, аксамітніца юта *Oeneusjutta*, мохавы чмель *Bombusmuscorum*.

Расліны: асака ценявая *Carexumbrosa*, чубатка прамежкавая *Corydalisintermedia*, расіца прамежкавая *Droseraintermedia*, лікападыела заліўная *Lycopodiellainundata*, гарлачык белы *Nymphaeaalba*, сон лугавы *Pulsatillapratensis*, вярба чарнічная *Salix myrtilloides*, касач сібірскі *Irissibirica*, шалфей лугавы *Salviapratensis*, лілея кучаравая *Liliummartagon*, сальвінія пływучая *Salvinianatans*, фіялка багнавая *Viola uliginosa*.

Угрозы:

У дадзены час вайсковы палігон працягвае афіцыйна існаваць на тэрыторыі заказніка, аднак з-за рэзкага скарачэння вайсковых вучэбных мерапрыемстваў рэжым яго аховы стаў менш строгім. У выніку чаго рэзка павялічылася выкарыстанне прыродных рэсурсаў, пачасціліся буйныя пажары, узмацнілася іншая антрапагенная нагрузка на прыродныя біяцэнозы.

Асушэнне прылягаючых да заказніка тэрыторый прыводзіць да зніжэння ўзроўню грунтовых вод, і, як вынік, дэградацыі натуральных супольнасцяў.

Выпальванне расліннасці ў вясновы перыяд з'яўляецца асноўнай прычынай пажараў. Летам пажары ўзнікаюць ад вогнішчаў, якія раскладаюць на тарфяніках альбо ў сухім лесе пастухі і браканьеры.

Браканьерская высечка лясоў на астравах і градах сярод балот стварае небяспеку іх эразійнага разбурэння і пазбаўляе жывёл сховішчаў.

Неабмежаваны збор журавін вядзе да ўзмацнення фактара неспакою, значнага скарачэння кармавой базы для шэрагу жывёл, павялічвае верагоднасць пажараў ад вогнішчаў, якія раскладаюцца зборшчыкамі ягад.

Некантралюемае паляванне прывяло да катастрофічнага зніжэння колькасці глушцоў, ласёў, дзікоў, відаў пушных звяроў.

Выпас жывёлы ў лясах вядзе да дэградацыі наглебавага покрыва, скарачэння кармавой базы дзікіх жывёл, павелічэння фактару неспакою, гібелі маладняку жывёл і разарэння гнёзд сабакамі пастухоў.

Рекомендации по сохранению:

У мэтах захавання біялагічнай разнастайнасці тэрыторыі неабходна распрацаваць план кіравання заказнікам «Альманскія балоты». Аснову гэтага плана павінны саставіць меры, накіраваныя на захаванне натуральнага гідралагічнага рэжыму і зніжэнне антрапагенных нагрузак на прыродныя комплексы.

Источники информации:

Асабістыя паведамленні: Дамброўскі В.Ч.

Домбровский В.Ч., Журавлев Д.В. Редкие виды хищных птиц на приграничных с Украиной особо охраняемых природных территориях Белорусского Полесья // Материалы 3 Международной конференции "Хищные птицы Украины". Кривой Рог, 25-26 октября 2008 г., с. 125-133.

Скарбы прыроды Беларусі. – Мн.: Беларусь, 2005. – 215 с. (Інфармацыю падрыхтавалі: Дамброўскі В.Ч., Дзмітранок М.Г., Дэмангін Л., Казулін А.В., Нікіфараў М.Я., Самусенка І.Э., Скуратовіч А.М., Цішачкін А.К.).

Составители : Дамброўскі В.Ч.

** Использование размещенной здесь неопубликованной информации для научных публикаций без письменного соглашения ее авторов запрещено. В случае использования части контента или страницы целиком на других интернет-ресурсах, обязательна ссылка на авторов и сайт iba.ptushki.org*